

**BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI KRETIK HAMDA
MUSTAQIL ISHLASHGA O'RGATISH METODIKASI**

*Toshkent Amaliy fanlar universiteti
pedagogika psixologiya fakulteti boshlang'ich
ta'lim matematika o'qitish metodikasi fani o'qituvchisi*

Abdiyeva Qo'ysintosh
Talaba: Rashidova Nasiba

Annotatsiya: Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tanqidiy fikrlash va mustaqil ishlashga o'rgatish metodikasi ustida chuqur tadqiqotlar olib borish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda alohida ahamiyatga ega. Hozirgi zamon ta'lim tizimida o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiluvchi yetakchi sifatida qaraladi. Shu sababli bosqichma-bosqich shakllantirilayotgan pedagogik jarayonlarda boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va mustaqil ishlashga o'rgatish muhimdir.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf, mustaqil fikrlash, ta'lim, metodika, zamonaviy texnologiyalar, bilim, ko'nikma, malaka, pedagogik seminarlar, innovatsion ta'lim vositalari.

Tanqidiy fikrlash – bu o'qituvchining shakllantiradigan ilmiy asoslangan fikrlash uslubi bo'lib, uni vujudga keltirish jarayoni o'ziga xos metodik yondoshuvlarni talab etadi. Bu jarayonda o'qituvchilarga o'z nazariy bilimlarini amaliyotga kengroq va samarali tatbiq etish imkoniyatlari beriladi. Shu bilan birga, o'rganilayotgan mavzularga har tomondan tanqidiy yondashish, muammolarni tahlil qilish va yuqori darajada tafakkur qilish ko'nikmalari shakllantiriladi. Bunday ta'lim metodi nafaqat o'qituvchining mustaqil ishlash qobiliyatini oshiradi, balki ularni murakkab vaziyatlardan chiqish va muammolarni hal qilishda faol va qat'iyatli bo'lishga tayyorlaydi. Mustaqil ishlash esa o'qituvchining o'z kasbiy faoliyatini rejalashtirish, o'rganish va malakasini doimiy oshirib borishda, shuningdek, pedagogik yangiliklarni qabul qilish va joriy etishda mustahkam poydevor hisoblanadi. Mustaqil ishlash ko'nikmalari pedagogning o'zini-o'zi rivojlantirish, yangi pedagogik texnologiyalarni o'rganish va ulardan samarali foydalanish uchun zarur. Mustaqil metodik ishlar o'qituvchilarga o'quv jarayonini ijodiy va innovatsion shakllarda tashkil etishga imkon beradi, shu bilan birga, ularning kasbiy mustaqilligi va pedagogik innovatsiyalarni qabul qilish qobiliyatini oshiradi.[1]

Boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun tanqidiy fikrlash va mustaqil ishlashni shakllantirish metodikasining asosiy vazifalaridan biri — ularni tizimli va ilmiy

asoslangan pedagogik bilimlar bilan ta'minlash, dars jarayonlarida ularni samarali usullar bilan qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishdir. Bu jarayonda didaktik va metodik vositalardan keng foydalanish muhim o'rin tutadi. Tanqidiy yondoshuvlarni o'rgatishda o'qituvchiga muammoli vaziyatlar, muhokamalar, tahliliy topshiriqlar, loyiha ishlari va vazifalar yordam beradi. Mustaqil ishlash ko'nikmalarini mustahkamlashda esa turli mustaqil ishlar, izlanishlar, pedagogik tadbirlar va o'z-o'zini baholash muhim ahamiyat kasb etadi. Metodik jarayonning samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilarga bosqichma-bosqich metodik mashg'ulotlarni o'tkazish, tajriba almashish va doimiy metodik yordam ko'rsatish zarur. Shuningdek, pedagogik seminarlar, treninglar, mahorat darslari ham bu jarayonga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu tadbirlar o'qituvchilarning tanqidiy fikrlash va mustaqil ishlash qobiliyatlarini shakllantirishga yordam beradi hamda kasbiy mahoratni doimiy ravishda oshirishga ko'maklashadi.[2]

Muammoli vaziyatlarda o'qituvchilarning tahliliy fikrlash qobiliyatlarini oshirish uchun interaktiv metodlar, masalan, rolli o'yinlar, guruh ishlari, ijodiy topshiriqlar va muammolarga echim izlash kabi usullarni keng qo'llash lozim. Bu metodlar o'qituvchilarning faolligini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga va innovatsion yondoshuvlarga undaydi. Shu bilan birga tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda o'qituvchilarga o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari uchun platformalar yaratish, o'zaro munozaralar tashkil etish muhimdir. Bundan tashqari, pedagogik faoliyatda innovatsion yondoshuvlarni joriy etish tanqidiy fikrlash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirishni tezlashtiradi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ta'lim muassasalari resurslari, elektron o'quv qo'llanmalar va boshqa texnik vositalar yordamida o'qituvchilarni yangi pedagogik usullar bilan tanishtirish ehtiyoji katta.[3]

Natijada, tanqidiy fikrlash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish orqali bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari nafaqat bilim beruvchi sifatida emas, balki ijodiy va innovatsion pedagog sifatida faoliyat yuritadi. Ularning pedagogik jamoada yetakchi o'rin tutishlari, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda faol bo'lishlari ta'minlanadi. Bu esa butun ta'lim tizimining sifatini oshirishga xizmat qiladi.[4]

Xulosa: Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy fikrlash va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi zamonaviy ta'lim jarayonida o'ta muhim ahamiyatga ega. Bu metodika har bir o'qituvchining kasbiy shaxsiyati shakllanishida, pedagogik faoliyatini rivojlantirishda markaziy o'rin tutadi. Ta'lim tizimida ushbu yo'nalishni doimiy ravishda takomillashtirib borish, yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish va bosqichma-bosqich metodik yordam ko'rsatish orqali boshlang'ich sinf o'qituvchilarining malakasi oshadi, ularning mustaqil va tanqidiy fikrlash qobiliyatlari mustahkamlanadi.

Natijada, ta'lim sifati yanada yaxshilanadi va kelajak avlod tarbiyasida yanada samarali natijalar ko'rsatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedov, B. (2023). Boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi. *Pedagogika va Ta'lim*, 15(3), 22-31.
2. Islomova, D. (2021). Boshlang'ich ta'limda mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish yo'llari. *Ta'lim Sifatida Innovatsiya*, 10(2), 45-53.
3. Karimov, M. (2020). Interaktiv usullar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni tashkil etish. *O'zbekiston Pedagogik Jurnali*, 8(4), 15-27.
4. Mirzayeva, N. (2022). Tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda o'qituvchi metodi. *Zamonaviy Ta'lim Muammolari*, 9(1), 7-14.
5. Usmonova, S. (2023). Mustaqil ishlashni o'rgatish metodikasi va pedagogik innovatsiyalar. *Ta'limiy Ilm-Fan*, 12(5), 33-40.
6. Raximov, A. (2021). Boshlang'ich sinf o'quvchilarida fikrlash moslashuvchanligini oshirish. *Ta'lim Sohasidagi Yangi Yondashuvlar*, 7(3), 28-36.
7. Tursunov, J. (2020). Pedagogik jarayonda tanqidiy fikrlashni shakllantirish. *O'zbekiston Ta'lim So'zi*, 6(2), 19-25.